

ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΜΟΝΤΕΛΟ ΕΚΤΙΜΗΣΗΣ ΕΠΙΔΡΑΣΕΩΝ

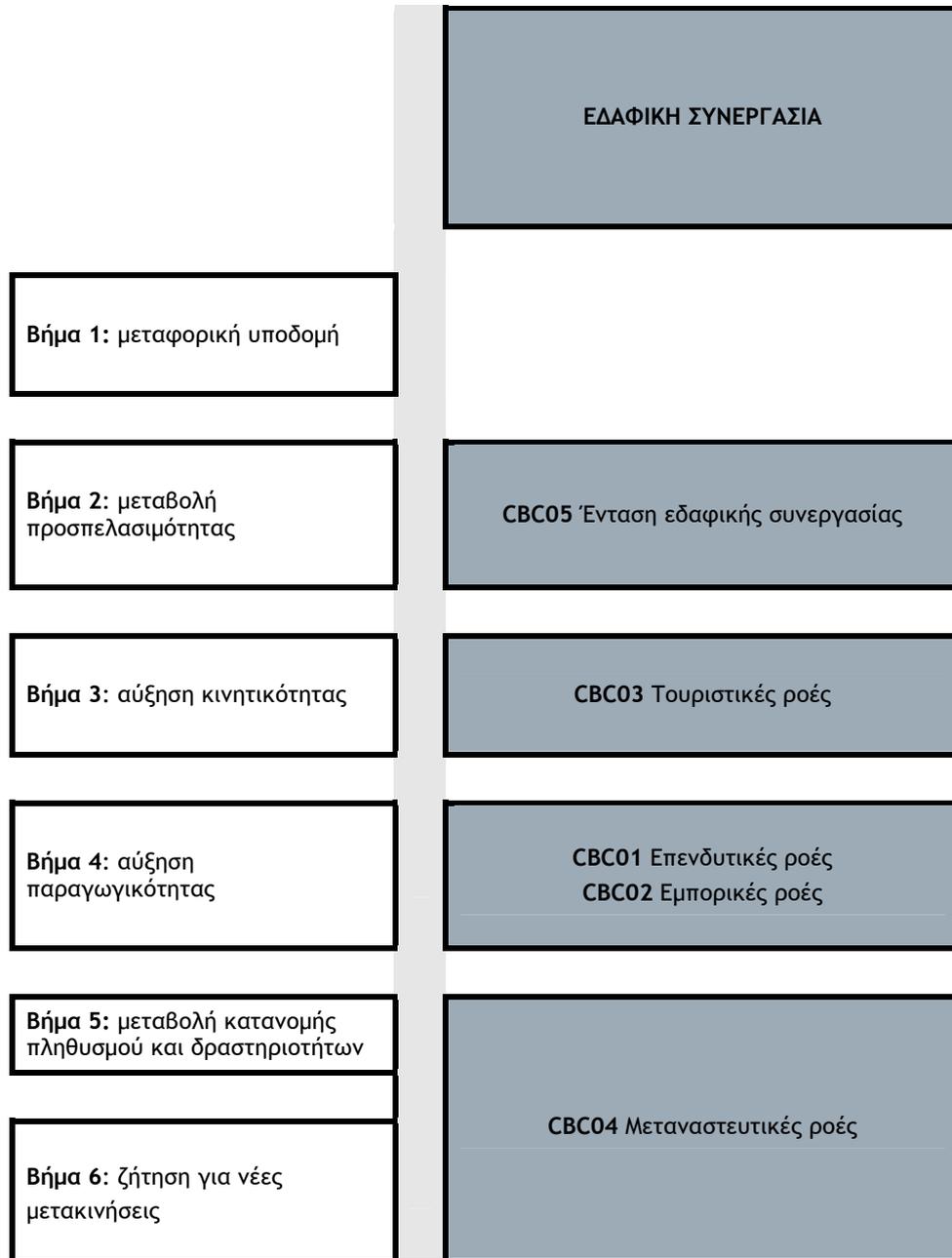
ΕΔΑΦΙΚΗ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ - ΔΙΑΓΝΩΣΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΚΑΙ ΠΛΑΙΣΙΟ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

Μεθοδολογικά, η συνολική εκτίμηση των επιδράσεων προσεγγίζεται βάσει ενός θεωρητικού μοντέλου αξιολόγησης και ερμηνείας το οποίο ολοκληρώνεται με μια μέθοδο ποσοτικής αποτίμησης. Η προσέγγιση αυτή επιτρέπει αφενός την εκτίμηση μιας συνολικής - τελικής τιμής μεταβολής της εδαφικής συνοχής, απόρροια της σύνθεσης των τριών συνιστωσών εστίασης, αλλά και τη διερεύνηση της ειδικότερης συμβολής των τριών σύνθετων δεικτών. Επιπλέον, δίνεται η δυνατότητα μέσω της συσχέτισης των επιμέρους βασικών δεικτών που οδηγούν στους σύνθετους δείκτες, με τα βήματα του θεωρητικού μοντέλου να διατυπώνονται ερμηνευτικές υποθέσεις για τη συμβολή τους στις παρατηρούμενες ποσοτικές και ποιοτικές μεταβολές. Κατά την ποσοτικοποίηση της μεθόδου, λαμβάνονται υπόψη οι βασικοί δείκτες ενώ για την εξαγωγή ποιοτικών και ερμηνευτικών συμπερασμάτων, λαμβάνεται υπόψη το σύνολο των προτεινόμενων δεικτών: βασικών και συμπληρωματικών.

Το **ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΜΟΝΤΕΛΟ ΕΚΤΙΜΗΣΗΣ ΕΠΙΔΡΑΣΕΩΝ** αναφέρεται σε ένα μοντέλο 7 βημάτων το οποίο ανταποκρίνεται στις συσχετίσεις μεταξύ συγκοινωνιακής υποδομής και χωρικής ανάπτυξης. Το μοντέλο αυτό αποτελεί προσαρμογή ενός μοντέλου που διατυπώθηκε αρχικά από τους Buijsma κ.ά. (1997) και αναφέρεται στη σχέση μεταφορικής υποδομής και χωροθέτησης των οικονομικών δραστηριοτήτων, με βασική διαφορά ότι στο προτεινόμενο εδώ μοντέλο η προσπελασιμότητα δεν εκφράζεται χωριστά αλλά ενσωματώνεται στο γενικευμένο κόστος μεταφοράς. Συγκεκριμένα, η αλληλουχία των βημάτων του μοντέλου είναι η εξής:

- **Βήμα 1:** η νέα συγκοινωνιακή υποδομή ή η βελτίωση της υπάρχουσας μεταβάλλει (μειώνει)
- **Βήμα 2:** το κόστος μεταφοράς και προκαλεί τη βελτίωση της προσπελασιμότητας των ζωνών γεγονός που επιδρά
- **Βήμα 3:** στη ζήτηση για μετακινήσεις και οδηγεί
- **Βήμα 4:** σε αύξηση της παραγωγικότητας τόσο των παραγωγών (επιχειρήσεις) όσο και των καταναλωτών (νοικοκυριά) με συνέπεια
- **Βήμα 5:** τη μεταβολή της συγκέντρωσης πληθυσμού και δραστηριοτήτων που με τη σειρά τους οδηγεί σε
- **Βήμα 6:** μεταβολή της ζήτησης για μετακινήσεις προκαλώντας πιέσεις για νέα συγκοινωνιακή υποδομή
- **Βήμα 7 (Βήμα 1):** επιστρέφει στο Βήμα 1 με την κατασκευή νέας συγκοινωνιακής υποδομής.

Η αλληλουχία των βημάτων του γενικού μοντέλου συνδέεται, μέσω της αντιστοίχισής τους με το σύστημα των προτεινόμενων δεικτών, με τις τρεις βασικές παραμέτρους ανάλυσης: πολυκεντρικότητα, διατροφικότητα των μεταφορών και διασυνοριακή εδαφική συνεργασία. Αυτή η συσχέτιση βημάτων του θεωρητικού μοντέλου και συστήματος επιλεγμένων δεικτών παρουσιάζεται στη συνέχεια ανά συνιστώσα διερεύνησης.

Δείκτες εδαφικής συνεργασίας στην εκτίμηση των επιδράσεων

Βήμα 2: Η μεταβολή της προσπελασιμότητας του χώρου όπως αυτή προκύπτει από τη μεταβολή της προσφοράς της μεταφορικής υποδομής επιδρά στις ευκαιρίες και δυνατότητες ανάπτυξης συνεργασιών και δικτυώσεων, όπως για παράδειγμα συνεργασίες στο πλαίσιο των Ευρωπαϊκών Προγραμμάτων εδαφικής συνεργασίας.

Ο δείκτης έντασης της εδαφικής συνεργασίας (CBC05) μπορεί να αναλύσει και να παρακολουθήσει τις διαδικασίες δικτύωσης και ολοκλήρωσης των περιοχών της Ζώνης Επιδράσεων V στο πλαίσιο ευρωπαϊκών προγραμμάτων εδαφικής συνεργασίας (διμερή και πολυμερή). Ειδικά η ανάλυση και μελέτη των πολυμερών προγραμμάτων μπορεί να οδηγήσει σε μια ένδειξη της έντασης συνεργασίας μεταξύ Ελλάδας και των επιμέρους περιοχών της Ζώνης Επιδράσεων V, η οποία εκφράζεται για κάθε χώρα/περιοχή ως ποσοστό έργων συνεργασίας επί των έργων στα οποία συμμετέχει η άλλη χώρα/περιοχή. Εξετάζοντας τα έργα των Προγραμμάτων Εδαφικής Συνεργασίας της πιο πρόσφατης προγραμματικής περιόδου 2007-2013 στα οποία η Ελλάδα συνεργάζεται σε διάφορους συνδυασμούς με τις χώρες/επιμέρους περιοχές της Ζώνης Επιδράσεων V, προκύπτουν οι ακόλουθες βασικές διαπιστώσεις:

- Στο πλαίσιο των διμερών προγραμμάτων συνεργασίας της Ελλάδας με άλλες χώρες/επιμέρους περιοχές της Ζώνης, ο μεγαλύτερος αριθμός έργων αφορά συνεργασία της Ελλάδας με τη Βουλγαρία (104), εν συνεχεία με την περιοχή της Ζώνης Επιδράσεων V της Ιταλίας (76) και ακολουθούν σε απόσταση τα έργα συνεργασίας με ΠΓΔΜ και Αλβανία (38 και 26 αντίστοιχα). Τα στοιχεία αυτά από μόνα τους δεν μπορούν να αποδώσουν κάποια «ένταση» συνεργασίας, καθώς θα πρέπει να συνεκτιμηθούν και σε σχέση με τον συνολικό διαθέσιμο προϋπολογισμό κάθε προγράμματος (ενδεικτικά, ο προϋπολογισμός του προγράμματος «Ελλάδα-Βουλγαρία» είναι υπερ-τετραπλάσιος του αντίστοιχου του προγράμματος «Ελλάδα-ΠΓΔΜ»).
- Στο πλαίσιο των πολυμερών προγραμμάτων συνεργασίας, η Ελλάδα συμμετέχει στο μεγαλύτερο αριθμό έργων σε σύγκριση με τις λοιπές χώρες/περιοχές της Ζώνης Επιδράσεων V (378 έργα συνολικά), και ακολουθούν σε αριθμό η Βουλγαρία (188) και η Αλβανία (97). Αυτές είναι και οι δύο χώρες/περιοχές της Ζώνης Επιδράσεων V με τα υψηλότερα ποσοστά όσον αφορά τα έργα συνεργασίας επί των έργων στα οποία συμμετέχει η Ελλάδα. Η μεγαλύτερη ένταση συνεργασίας, όπως ορίστηκε προηγουμένως, αντιστοιχεί στην ΠΓΔΜ (συγκεκριμένα, στο 88% των έργων της ΠΓΔΜ συμμετέχει και η Ελλάδα), ακολούθως στη Βουλγαρία (64%), ενώ η μικρότερη εξάρτηση/ένταση αντιστοιχεί στις περιφέρειες της Ζώνης Επιδράσεων V της Τουρκίας (44%). Βελτίωση του συγκεκριμένου δείκτη εξάρτησης/έντασης αποτελεί ένδειξη της ενδυνάμωσης της συνεργασίας μεταξύ Ελλάδας και έκαστης χώρας/επιμέρους περιοχής της Ζώνης Επιδράσεων V.

Βήμα 3: Η αύξηση της κινητικότητας. Η βελτιωμένη προσπελασιμότητα επιδρά άμεσα στη ζήτηση των μετακινήσεων και στην κινητικότητα, η οποία μπορεί να εκφραστεί από τη διεύρυνση των μετακινήσεων. Η βελτίωση της κινητικότητας επιδρά στην ένταση των συνεργασιών, όπως για παράδειγμα μέσω της μεταβολής του όγκου των τουριστικών ροών.

Ο δείκτης των τουριστικών ροών (CBC03) μπορεί να συμβάλει στην κατανόηση της εμβάθυνσης σχέσεων που δημιουργούνται μεταξύ των πληθυσμών της Ζώνης Επιδράσεων V, απόρροια των προσωρινών και περιστασιακών μετακινήσεων για λόγους τουρισμού, περιήγησης και αναψυχής. Συμβάλει, ταυτόχρονα, στην κατανόηση της θέσης και του δυναμισμού ενός σημαντικού κλάδου της οικονομίας για τις χώρες της Ζώνης Επιδράσεων V.

Βάσει των διαθέσιμων στοιχείων αφίξεων μη κατοίκων ανά χώρα, προκύπτουν οι ακόλουθες διαπιστώσεις:

- Στο σύνολο της περιόδου 2004-2012 όλες οι χώρες της Ζώνης Επιδράσεων V κατέγραψαν αύξηση των αφίξεων μη κατοίκων, με εντυπωσιακότερη αυτή στην Αλβανία (444%). Ανάλογη είναι και η εικόνα για την περίοδο 2004-2008. Μεταξύ 2008 και 2012, μόνο η Ελλάδα κατέγραψε αρνητική μεταβολή των αφίξεων, με σχετικά μικρό ωστόσο ποσοστό.
- Το σύνολο των αφίξεων από χώρες της Ζώνης Επιδράσεων V μεταβλήθηκε θετικά για όλες τις χώρες μεταξύ 2004-2012, με τη μεγαλύτερη αύξηση να σημειώνεται στην Αλβανία (207%) και στην ΠΓΔΜ (182%). Η μικρότερη θετική ποσοστιαία μεταβολή αντιστοιχεί στη Βουλγαρία (21%). Κατά τις δύο επιμέρους εξεταζόμενες περιόδους, οι μεταβολές είναι θετικές για όλες τις χώρες, πλην της Ελλάδας την περίοδο 2004-2008 και της Ιταλίας την περίοδο 2008-2012, που όμως αφορούν πολύ μικρές έως οριακές μειώσεις.
- Το ποσοστό των αφίξεων από τις χώρες της Ζώνης Επιδράσεων V στο σύνολο των αφίξεων της κάθε χώρας ξεχωριστά παρουσιάζει σαφή αύξηση στην περίπτωση της Ελλάδας και αύξηση με τάση σταθεροποίησης στην ΠΓΔΜ. Καθαρή μείωση κατέγραψε το ποσοστό στην Αλβανία και τη Σερβία και μείωση με τάση σταθεροποίησης στην Τουρκία. Σταθερή καταγράφεται, τέλος, η εικόνα της Ιταλίας.
- Οι περισσότερο τουριστικά εξαρτημένες χώρες από τη συνολική αγορά της Ζώνης είναι η ΠΓΔΜ και η Βουλγαρία, ενώ οι λιγότερο εξαρτημένες είναι η Ιταλία και η Τουρκία.

Βάσει αυτών των διαπιστώσεων, παράγοντες που μπορούν να αξιολογηθούν αναφορικά με τη διαχρονική διάγνωση της εδαφικής συνεργασίας, σε σχέση με το ζήτημα των τουριστικών ροών, αφορούν:

- Στη διαχρονική παρακολούθηση του ρυθμού μεταβολής των αφίξεων κάθε χώρας που προέρχονται από τις λοιπές χώρες της Ζώνης Επιδράσεων V. Ο θετικός ρυθμός μεταβολής καταδεικνύει ενίσχυση της εδαφικής συνεργασίας ως προς τη συγκεκριμένη διάσταση.
- Στη διαχρονική παρακολούθηση του βαθμού εξάρτησης του τουριστικού κλάδου των χωρών της Ζώνης από την αγορά του συνόλου αυτής. Μεγέθυνση του δείκτη εξάρτησης σηματοδοτεί ενίσχυση της εδαφικής συνεργασίας ως προς τη συγκεκριμένη διάσταση.

Βήμα 4: Αύξηση της παραγωγικότητας. Η αύξηση της κινητικότητας προσώπων και αγαθών, ουσιαστικά των παραγωγικών συντελεστών, διαμορφώνει προϋποθέσεις για την αύξηση της παραγωγικότητας εντός Ζώνης Επιδράσεων V, γεγονός που μπορεί να παρακολουθηθεί με δείκτες που εκφράζουν τη συνεργασία μεταξύ των χωρών: Επενδυτικές ροές και Εμπορικές ροές.

Αναφορικά με τις επενδυτικές ροές (δείκτης CBC01):

- Μεταξύ 2004 και 2012 το απόθεμα των καθαρών άμεσων ξένων επενδύσεων (ΑΞΕ) κατέγραψε αύξηση σε όλες τις χώρες της Ζώνης Επιδράσεων V με εξαίρεση την

Ελλάδα, στην οποία σημειώθηκε αύξηση του αποθέματος ΑΞΕ μεταξύ 2004 και 2008 και λίγο μεγαλύτερη μείωση μεταξύ 2008 και 2012.

- Ανάλογη είναι η εικόνα και για το σύνολο των ΑΞΕ από τις χώρες της Ζώνης Επιδράσεων V, οι οποίες μεταβλήθηκαν θετικά για όλες τις χώρες με εξαίρεση την Ελλάδα, η οποία εμφανίζει συνεχή πτωτική τάση στο σύνολο της εξεταζόμενης περιόδου (2004-2012).
- Η ετήσια ροή των ΑΞΕ (σύνολο) των χωρών της Ζώνης παρουσιάζει έντονες διαφοροποιήσεις και διακυμάνσεις. Στην Αλβανία η ροή το 2012 είναι αυξημένη σε σχέση με το 2008 και το 2004, στη Βουλγαρία, την Ελλάδα, την ΠΓΔΜ, τη Σερβία και την Τουρκία παρουσιάζει αυξομειώσεις (σε όλες τις περιπτώσεις οι υψηλότερες τιμές εμφανίζονται το 2008), ενώ στην Ιταλία υπάρχει σημαντικότερη μείωση μεταξύ 2004 και 2012, ενώ στο ενδιάμεσο έτος (2008) καταγράφεται εντυπωσιακή απομάκρυνση κεφαλαίων άνω των 7,4 δις ευρώ.
- Η ετήσια ροή των ΑΞΕ από τις χώρες της Ζώνης Επιδράσεων V καταγράφει επίσης διακυμάνσεις και διαφοροποιήσεις. Αυξομειώσεις αλλά με θετικές τιμές και για τα τρία έτη καταγράφονται στη Βουλγαρία, την ΠΓΔΜ και την Τουρκία (με υψηλότερη τιμή και πάλι το 2008). Στην Ελλάδα και την Ιταλία τα έτη 2008 και 2012 και στη Σερβία το 2012 οι χώρες της Ζώνης Επιδράσεων V συμμετέχουν με αρνητικό πρόσημο στη ροή των ΑΞΕ, γεγονός που σημαίνει ότι ως καθαρό αποτέλεσμα, σε αυτές τις περιπτώσεις τα κεφάλαια απομακρύνονται.
- Η Ελλάδα και η Ιταλία αποτελούν τους σημαντικότερους επενδυτές της Ζώνης Επιδράσεων V, με υψηλή δραστηριοποίηση σε όλες τις χώρες. Η Τουρκία, αναπτύσσει σταδιακά επενδυτική παρουσία στην περιοχή, ωστόσο συγκαταλέγεται στις χώρες που κατά βάση υποδέχονται κεφάλαια.
- Οι περισσότερο εξαρτώμενες χώρες από τα επενδυτικά κεφάλαια που εισρέουν στη χώρα με προέλευση το σύνολο των χωρών της Ζώνης Επιδράσεων V είναι η Αλβανία και η ΠΓΔΜ, ενώ οι λιγότερο εξαρτώμενες είναι η Ιταλία και η Ελλάδα.

Βάσει αυτών των διαπιστώσεων, παράγοντες που μπορούν να αξιολογηθούν αναφορικά με τη διαχρονική διάγνωση της εδαφικής συνεργασίας, σε σχέση με το ζήτημα των επενδυτικών ροών, αφορούν:

- Στη διαχρονική παρακολούθηση της μεταβολής του αποθέματος και της ροής των ΑΞΕ κάθε χώρας που προέρχονται από τις λοιπές χώρες της Ζώνης Επιδράσεων V. Αυξητικές τάσεις καταδεικνύουν ενίσχυση της εδαφικής συνεργασίας ως προς τη συγκεκριμένη διάσταση, ενώ αντίθετα τάσεις μείωσης ή αρνητικές τιμές συνιστούν μείωση επενδυτικού ενδιαφέροντος ή και απομάκρυνση κεφαλαίων και επομένως απόκλιση από το στόχο της εδαφικής συνεργασίας.
- Στη διαχρονική παρακολούθηση του βαθμού εξάρτησης της κάθε χώρας από τα επενδυτικά κεφάλαια που εισρέουν στη χώρα με προέλευση το σύνολο της Ζώνης (ποσοστό αποθέματος ΑΞΕ στο σύνολο). Αύξηση του συγκεκριμένου δείκτη συνιστά ενδυνάμωση της συνεργασίας μεταξύ έκαστης χώρας και λοιπών χωρών της Ζώνης Επιδράσεων V.

Αναφορικά με τις εμπορικές ροές (δείκτης CBC02):

- Τα εξεταζόμενα έτη (2004, 2008 και 2012) όλες οι χώρες της Ζώνης Επιδράσεων V καταγράφουν ελλειμματικό εμπορικό ισοζύγιο, ενώ ελλειμματικό εμφανίζεται και το ισοζύγιο εισαγωγών-εξαγωγών της κάθε χώρας όσον αφορά στις συναλλαγές με τις λοιπές χώρες της Ζώνης Επιδράσεων V στην πλειονότητα των περιπτώσεων. Εξαιρέση (θετικό ισοζύγιο συναλλαγών με τις χώρες της ζώνης Επιδράσεων V) αποτελεί η Βουλγαρία που παρουσιάζει θετικό ισοζύγιο και τα τρία εξεταζόμενα έτη, η Ελλάδα το έτος 2012 (οπότε και διατίθενται σχετικά στοιχεία) και η ΠΓΔΜ το έτος 2008.
- Οι περισσότερο εξαρτώμενες χώρες σε επίπεδο εμπορικών συναλλαγών από τις λοιπές χώρες της Ζώνης Επιδράσεων V είναι η Αλβανία, η ΠΓΔΜ και η Βουλγαρία, ενώ η μικρότερη εξάρτηση αντιστοιχεί στην Τουρκία. Διαχρονικά, ο δείκτης εμπορικής εξάρτησης μειώνεται στην Αλβανία, τη Βουλγαρία, την Ελλάδα, την ΠΓΔΜ και την Τουρκία, ενώ εμφανίζει τάσεις σταθεροποίησης στη Σερβία.

Βάσει αυτών των διαπιστώσεων, παράγοντες που μπορούν να αξιολογηθούν αναφορικά με τη διαχρονική διάγνωση της εδαφικής συνεργασίας, σε σχέση με το ζήτημα των εμπορικών ροών, αφορούν:

- Στη διαχρονική παρακολούθηση του εμπορικού ισοζυγίου (ισοζύγιο εισαγωγών-εξαγωγών) από τις συναλλαγές της κάθε χώρας με τις χώρες της Ζώνης Επιδράσεων V. Θετικό εμπορικό ισοζύγιο ή μείωση διαχρονικά του ελλειμματικού εμπορικού ισοζυγίου συνιστά ενίσχυση της εδαφικής συνεργασίας ως προς αυτή τη διάσταση.
- Στη διαχρονική παρακολούθηση του βαθμού εμπορικής εξάρτησης της κάθε χώρας, ο οποίος εκφράζεται ως το ποσοστό εμπορικών συναλλαγών κάθε χώρας εντός Ζώνης Επιδράσεων V ως προς το σύνολο. Η παρακολούθηση του μέγεθους αυτού του ποσοστού μπορεί να οδηγήσει σε ενδείξεις για το βαθμό εδαφικής συνεργασίας ως προς τη συγκεκριμένη διάσταση: αύξηση του ποσοστού αποτελεί ένδειξη ενδυνάμωσης της εδαφικής συνεργασίας.

Βήμα 5: Μεταβολή της κατανομής πληθυσμού και δραστηριοτήτων. Η αύξηση της παραγωγικότητας οδηγεί σε μέσο και μακροπρόθεσμο χρονικό ορίζοντα σε μεταβολή της συγκέντρωσης του πληθυσμού η οποία συνδέεται και με την αύξηση των μεταναστευτικών ροών. Η αύξηση της συγκέντρωσης του πληθυσμού προκαλεί αύξηση της ζήτησης για νέες μετακινήσεις.

Ο δείκτης των **μεταναστευτικών ροών (CBC04)**, δηλαδή των ροών για λόγους εγκατάστασης στις χώρες της Ζώνης Επιδράσεων V, συμβάλλει στην κατανόηση των σχέσεων που αναπτύσσονται μεταξύ των χωρών όπως αυτή εκφράζεται από την κινητικότητα του πληθυσμού. Από την εξέταση των αλλοδαπών υπηκόων στην κάθε χώρα της Ζώνης Επιδράσεων V ανά χώρα προέλευσης, προκύπτουν τα ακόλουθα βασικά συμπεράσματα (έτος αναφοράς 2011):

- Η Αλβανία φαίνεται ότι υποδέχεται ξένους υπηκόους από Ελλάδα, Τουρκία, Ιταλία και ΠΓΔΜ, με την πρώτη να αποτελεί τη βασική χώρα προέλευσης.
- Η Βουλγαρία φαίνεται ότι υποδέχεται ξένους υπηκόους κυρίως από την Τουρκία με σημαντικές επίσης εισροές από την Ελλάδα και την ΠΓΔΜ. Για τις υπόλοιπες χώρες, ο ρόλος της χώρας ως υποδοχέας μεταναστών είναι περιορισμένος.

- Η Ελλάδα, όπως και ειδικότερα η Ζώνη Επιδράσεων IV, φαίνεται ότι υποδέχεται κυρίως μετανάστες από την Αλβανία, με επίσης σημαντικές εισροές από τη Βουλγαρία. Η σχέση με τις υπόλοιπες χώρες είναι γενικά μικρή.
- Η Ιταλία υποδέχεται ξένους υπηκόους κυρίως από την Αλβανία και ακολούθους από την ΠΓΔΜ, ενώ η Puglia ειδικότερα (η περιφέρεια της Ζώνης Επιδράσεων V της Ιταλίας) από την Αλβανία και δευτερευόντως από τη Βουλγαρία.
- Στην ΠΓΔΜ οι αλλοδαποί κάτοικοι προέρχονται κυρίως από την Τουρκία και ακολούθως από την Αλβανία και τη Σερβία. Η ροή από την Ελλάδα είναι μικρή, και ακόμη μικρότερη από την Ιταλία.
- Στη Σερβία οι εισροές μεταναστών φαίνεται ότι αφορούν κυρίως επαναπατρισθέντες.
- Τέλος, η Τουρκία δέχεται μετανάστες κυρίως από τη Βουλγαρία και ακολούθως την ΠΓΔΜ και την Ελλάδα, ενώ οι σχέσεις με τις υπόλοιπες χώρες της Ζώνης Επιδράσεων V είναι ασθενικές.
- Οι χώρες που υποδέχονται περισσότερες μεταναστευτικές ροές από τις χώρες της Ζώνης Επιδράσεων V (ως ποσοστό επί του συνόλου των μεταναστευτικών ροών κάθε χώρας) είναι η Ελλάδα, η ΠΓΔΜ και η Αλβανία, ενώ οι χώρες με τις λιγότερες αντίστοιχες μεταναστευτικές ροές είναι η Ιταλία και η Βουλγαρία.

Η διαχρονική παρακολούθηση του δείκτη μεταναστευτικών ροών μεταξύ των χωρών στο σύνολο της Ζώνης Επιδράσεων V, επιτρέπει εκτιμήσεις και υποθέσεις σχετικά με το βαθμό εδαφικής συνεργασίας ως προς τη συγκεκριμένη διάσταση: δηλαδή θετική μεταβολή της τιμής του δείκτη (ποσοστό) μπορεί να θεωρηθεί ότι αποτελεί ένδειξη ενδυνάμωσης της εδαφικής συνεργασίας.

Τα παραπάνω αποτελούν μέρος των παραδοτέων στο πλαίσιο της σύμβασης (Κωδικός αναφοράς 5265): ΜΕΛΕΤΗ ΕΠΙΔΡΑΣΕΩΝ ΤΗΣ ΕΓΝΑΤΙΑΣ ΟΔΟΥ ΣΤΗ ΝΑ ΕΥΡΩΠΗ: ΔΙΑΤΡΟΠΙΚΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΜΕΤΑΦΟΡΩΝ, ΠΟΛΥΚΕΝΤΡΙΚΗ ΧΩΡΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΚΑΙ ΔΙΑΣΥΝΟΡΙΑΚΗ ΕΔΑΦΙΚΗ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ, που εκπονήθηκε το 2014-2015, για το Παρατηρητήριο της Εγνατίας Οδού, ΕΓΝΑΤΙΑ ΟΔΟΣ Α.Ε.

ΟΜΑΔΑ ΜΕΛΕΤΗΣ

ΤΣΑΚΙΡΗΣ ΣΤΥΛΙΑΝΟΣ, Αρχ. Μηχ/κος - Χωροτάκτης - Πολεοδόμος

ΜΩΥΣΙΑΔΗ ΘΕΟΔΟΥΛΗ, Μηχ/κος Χωροταξίας, Πολεοδομίας και Περ/κης Ανάπτυξης, MSc

ΒΕΡΑΝΗ ΕΛΕΝΗ, Μηχ/κος Χωροταξίας, Πολεοδομίας και Περ/κης Ανάπτυξης, MSc

Δρ. ΓΑΒΑΝΑΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ, Πολιτικός Μηχ/κος

ΗΛΙΑ ΚΥΠΑΡΙΣΣΙΑ, Μηχ/κος Χωροταξίας, Πολεοδομίας και Περ/κης Ανάπτυξης, MSc

Καθ. ΚΑΥΚΑΛΑΣ ΓΡΗΓΟΡΗΣ

Δρ. ΜΟΥΤΣΙΑΚΗΣ ΕΥΘΥΜΙΟΣ, Περιβαλλοντολόγος

Καθ. ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ

Καθ. ΠΙΤΣΙΑΒΑ ΛΑΤΙΝΟΠΟΥΛΟΥ ΜΑΓΔΑΛΗΝΗ

Δρ. ΤΑΣΟΠΟΥΛΟΥ ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ, Μηχ/κος Χωροταξίας, Πολεοδομίας και Περ/κης Ανάπτυξης, MSc

Τα πλήρη τεύχη των εκθέσεων και λοιπών παραδοτέων της Μελέτης διατίθενται από τον ιστότοπο του Παρατηρητηρίου της Εγνατίας Οδού:

http://observatory.egnatia.gr/06_extras/6_4_reports.htm

Τα περιεχόμενα και οι τυχόν απόψεις που φιλοξενούνται στις εκθέσεις, στα κείμενα εργασίας και στους χάρτες του Παρατηρητηρίου δεν αντανακλούν απαραίτητα τη σύμφωνη γνώμη της εταιρείας ΕΓΝΑΤΙΑ ΟΔΟΣ Α.Ε.

Επιτρέπεται η αναπαραγωγή για μη εμπορικούς σκοπούς με την προϋπόθεση ότι θα αναφέρεται η πηγή (Παρατηρητήριο - ΕΓΝΑΤΙΑ ΟΔΟΣ Α.Ε.).